

О.С. Горінов,
Unicredit Bank, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ ГРОШЕЙ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Від моменту виникнення самого терміну розвиток боротьби з відмиванням грошей, а також конфіскація доходів від злочинів ніде не були настільки помітними, як у контексті організованої злочинності та, навіть більшою мірою, організованої торгівлі наркотиками. Боротьба з відмиванням грошей є невід'ємною і дуже важливою частиною боротьби з організованою злочинністю в цілому. Однак за останні десятиліття боротьба з відмиванням грошей стала самостійною сферою боротьби із злочинністю на глобальному рівні.

Початок цієї боротьби був закладений Рекомендацією R (80) 10 Комітету Міністрів Ради Європи “Про заходи проти обігу та зберігання фондів кримінального походження” від 27 червня 1980 року. Цей документ вперше порушував питання відмивання грошей на міжнародному рівні. Боротьба з відмиванням грошей отримала своє продовження у 1986 р., коли вперше відмивання грошей було визнане кримінальним злочином на національному рівні. В США був ухвалений акт “Про контроль за відмиванням грошей”. Пізніше зміни та розширення положень цього акта мали місце в 1990, 1992, 1994 та 1996 роках. Того ж 1986 р. у Сполученому Королівстві було ухвалено акт “Про злочини у сфері обігу наркотиків”, який став першим актом про боротьбу проти відмивання доходів від торгівлі наркотиками у Великій Британії. Слідом за США та Сполученим Королівством до боротьби з відмиванням грошей долучилася ООН. 20 грудня 1988 року у Відні була підписана Конвенція ООН “Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин”. Цей важливий міжнародний інструмент мав істотний вплив на такі ініціативи і нині розглядається як такий, що створює мінімальний стандарт поведінки, який вимагається від членів міжнародної спільноти у цій важливій сфері. 12 грудня 1988 р. з'явилася ще одна міжнародна ініціатива у сфері боротьби з відмиванням грошей. Базельський комітет банківського регулювання та нагляду оприлюднив заяву “Про принципи запобігання злочинного використання банківської системи з метою відмивання грошей”. На момент розробки сорока рекомендацій FATF ця заява і Віденська конвенція були єдиними міжнародними ініціативами у сфері відмивання грошей, що підкреслювалося у доповіді FATF у квітні 1990 р.

Головний результат діяльності FATF – документ “Сорок рекомендацій по боротьбі з відмиванням грошей”, який охоплював питання удосконалення національних правових систем, ролі фінансового сектора у боротьбі з відмиванням грошей та покращення міжнародної співпраці у цій сфері. Ці

рекомендації не стали статичним документом, оскільки у 1990 р. на Х'юстонському саміті G-7 було вирішено продовжити діяльність FATF, зокрема й з доповненням у разі необхідності цих рекомендацій. Перегляд цих рекомендацій відбувався пізніше – у 1996 та 2003 р.

На початку дев'яностих років ХХ ст. з'явилися також європейські ініціативи щодо боротьби з відмиванням грошей. Так, 8 листопада 1990 р. була відкрита для підписання “Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом”. Однією з цілей цієї конвенції було “спрощення міжнародної співпраці у слідстві, пошуку, арешті та конфіскації доходів від усіх видів злочинності, особливо серйозних злочинів, зокрема злочинів, пов'язаних з наркотиками, торгівлі зброєю, терористичні злочини, торгівлі дітьми та молодими жінками”, а також “доповнення вже існуючих інструментів, розроблених в рамках Ради Європи”. У другій половині 1990-х – на початку 2000-х років боротьба з відмиванням грошей стала повсякчасним явищем у законодавстві більшості країн світу. З'явилися та розвинулися різноманітні регіональні ініціативи щодо боротьби з цим явищем, боротьба з відмиванням грошей стала предметом уваги не тільки міжнародних організацій правоохоронного характеру, але й міжнародних організацій у фінансовій сфері (Міжнародний Валютний Фонд, Світовий Банк, ОЕСР, IOSCO, IAIS тощо). Для України досвід боротьби з відмиванням грошей на національному рівні починається з ухваленням Закону України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 № 2121-III 28.11.2002 був ухвалений Закон України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом” № 249-IV, який набув чинності 12.06.2003. Незважаючи на велику кількість зусиль, які докладаються для боротьби з відмиванням грошей, перемоги чи принаймні встановлення контролю за цим феноменом досягти не вдалося і понині.

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що стратегія боротьби з відмиванням грошей має на додаток до використання традиційних інструментів кримінального права максимально враховувати діяльність учасників фінансового сектора для запобігання відмиванню грошей. Виходячи з цього, подальше дослідження боротьби з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом, поділяється на дослідження боротьби з відмиванням грошей у кримінальному праві, ролі фінансового сектора у запобіганні та боротьбі з відмиванням грошей та міжнародної співпраці у цій сфері.